

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N° 6.

Miercuri 8. Februarie

1861.

Petitiune din Hatiegu

astermata in 19. Decembre 1860.

Sacratissima c. r. Apostolica Maiestate!

Noi locuitorii orasiului romanescu Hatiegu, unul deintre creditioasele orasie d'in gloriosulu imperiu austriacu, la Sacr. c. r. si apostolica Maiestate, cá la unu tata bunu si dreptu alu tuturoru popóreloru de sub gloriosulu sceptru austriacu, cá la unu angeru consolatoriu si custodietoriu alu drepturiloru nóstre, cu cea mai sincera supunere omagiala, plini de sperantia cutediamu a recurge la tronulu celu gloriosu alu Sacr. c. r. Apost. Maiestati cu ácelu scopu, cá preabunului nostru Imperatu se facemu cunoscuta starea nóstra, starea natiunei nóstre romane din Transilvani'a cea nefavoritória in privinti'a autonomiei Transilvaniei, si se ceremu medicina salutaria in contr'a nesuintieloru contrarie autonomiei Transilvaniei, tierei de coróna, contrarie ecsecutarei celei légale a inalteloru c. r. dispusetiuni date in prea inalt'a scrisória de mana d'in 20. Octombre 1860 in privinti'a autonomiei tierei Ardealului, de unde cu lacrimi ferbinti ne rogamu de Sacr. c. r. si Apost. V. Maiestate, binevoiesce a ne ascultá in acésta privintia.

Sacratissima c. r. si Apost. Maiestate! In sensulu préinaltei c. r. scrisori de mana din 20. Octombre 1860 date pentru marele principatu alu Ardealului, acestu principatu trebuie se aiba cancelariulu seu destinsu de cancelariulu Ungariei, trebuie se aiba diet'a s'a propria, trebuie popórele, care mai nainte nu luasera parte la drepturile politice, se aiba drepturi politice, reprezentantii sei legitimi la diet'a tierei in sensulu acestei préinalte scrisori de mana, prin urmare si natiunea romana transilvana cea mai mare parte a Ardealului trebuie se fia natiune politica, natiune matura, natiune egalú indreptatita intru tóte

drepturile date de catra Sacr. c. r. si apostolica Maiestate, cá si alte natiuni colocoitórie ale Ardealului; inse o tempuri, si o moraluri! Precumu observamu din esperinti'a de tóte dilele, unii deintre fratii magiari, vréu cá pré inalt'a c. r. scrisória de mana din 20. Octombre 1860 pentru autonomi'a Transilvaniei data, se nu aiba valóre, se nu aiba doritulu efectu, vréu cá se aiba valóre si efectu uniunea Transilvaniei din 1848, cea ilegale, prein care se se nimicésca pré inalt'a c. r. scrisória de mana susu memorata, se se stérge autonomi'a Trans. se fia locuitorii ei Magiari in privinti'a politica contopiti in Ungaria, si limb'a magiara se aiba suprematia in acésta tíera cea mai mare parte locuita de romani, vréu se puna censu mare pre alegatori, cá asia natiunea romana stórsa de poteri si áveri prin apusulu despotismu alu aristocratiloru Ardealului, fácia cu natiunea locuitória mai avuta a Ardealului, privilegiata mai nainte intru tóte, se remana in minoritate se o póta apoi jucá cá mai nainte dupa not'a interesului magiaru pana ii va esi sufletulu politicesce. Pe lunga aceste ne calumniézatóta natiunea strigundu in lumea larga, ca nu amu avé barbati apti pentru deregatorie In acésta stare nefavoratórie si autonomiei Transilvaniei si interesului natiunalu alu natiunei romane celei mai mari parti a Ardealului, noi consecuenti juramentului natiunalu, ce natiunea romana transil. in adunarea legitima dela Blasiu din 1848 3./15. Maiu in fáci'a cerului si a omenimei cu solenitate la depusu pentru credinti'a catra In. c. r. casa austriaca, si catra nationalitatea romana, cu genunchi plecati ne rogamu de Sacr. c. r. si apostolic'a Maiestate pentru urmatóriele:

1. Cá pentru Marele principatu alu Ardealului cu privire la maioritata natiunitatiloru Ardealului se fia unu cancelariu dreptu destinsu de cancelariulu

Ungariei in sensulu pré inaltei c. r. scrisori de mana din 20. Octb. 1860.

2. Cá uniunea Transilvaniei cu Ungari'a proclamata in 1848 de feliu' se nu se priméscá, pentrucá aceea uniune

a) e fetulu tempului revolutiunariu din 1848 facutu cu tumultu mare, cu amenintiare: unio vagyhál! in contr'a protestatiunei clerului romanu, si a totu poporului romanu liberu d'in Ardealu.

b) aceea uniune nu are socia in tóta istori'a Ungariei si Transilvaniei.

b) aceea uniune e facuta in contr'a legiloru intarite de catra Inaltulu c. r. tronu si de catra representatiunea tieriei Ardealului si anume e proclamata in articulu alu 2-lea alu dietei din 1791 dupa care Transilvani'a nu se póte reincorporá cu Ungariá, in contr'a articulu VI. alu dietei d'ín 1791 dupa care Transilvani'a trebuie se aiba constitutiune propria si se nu se supuna la altu remnu (nici Ungariei.)

d) Acea uniune e spre suruparea autonomiei Ardealului, care nici odata a fostu contopita cu Ungari'a care si dela S. Stefanu regele Ungariei incóce anca totu deun'a a avutu autonomi'a s'a, diet'a s'a propria, care si pre tempulu adnecsaiei ei cu Ungari'a a avutu constitutiuni si consvetunine diverse de ale Ungariei, cumu scrie Verbótzsi in tripartitulu seu partea III. 2. pag. 486 si pag. 490 si Eder in Breviaru iuris transilvaniei in proemiu.

e) Acea uniune din 1848 e in contr'a In. c. r. scrisori de mana din 20. Octob. a. c., in care autonomi'a Transilvaniei, si natiunalitatea natiuniloru Ardealului e recunoscuta prin Sacr. c. r. si Apostolica Maiestate.

f) Acea uniune e spre cutrierarea vietiei natiunale politice a romaniloru celei mai mari si mai credintióse parti a Ardealului, si spre a pune natiuniloru trans. neungare supremati'a limbei magiare in contr'a dreptului datu de catra Sacr. c. r. apost. Maiestate.

g) In urma pentrucá aceea uniune s'au proclamatu cu nerespectarea ordinei propositiuniloru regesci date pentru diet'a din 1848 si afara de acestea aceea uniune nu s'a publicatu de feliu nici s'au recunoscutu de legiuita de catra Sacr. c. r. si Apost. Maiestate dupa sufocarea revolutiunei magiare.

3. Cá dein partile Ardealului nici un'a se nu se

instreineze dupa voi'a magiariloru pentru Ungaria cu preiudiciulu locuitoriloru Ardealulu.

4. Cá limb'a romána se fia limba oficiala, unde in Transilvania precumpanescu in numeru Romanii.

5. Cá se se puna unu censu mai micu de alegere, cá totu romanulu care póta greutatile tieriei si are casa si mésa, se póta si densulu alege.

6. Cá poporului romanu se nu se dée de feliu superiori de aceea, carii apasa poporu romanu si'lu terorisédia pentru interesele magiariloru si sasiloru.

7. Cá comitatele unguresci, scaunele sasesci si siculice, care inainte de 1848 nu vreu se scie de romani, se nu se restauredie nece de catu si cá impartirea Ardealului politeca de acumu se remana in statu quo pana la alta impartire legiuita, la care pe calea legei va infinti'a si natiunea romana prin legiuitii sei deputati.

8. Cá si deputatii natiunei romane se aiba votu curatu cu veto in dieta, si natiunea romana se aiba sigilu romanescu propriu.

9. Cá ambe clerurile romane se aiba drepturi cetatienesce de acelea, care nu se impotrivescu canónelorulu santei bisericii si cá clerurile romane transilvane se nu fia supuse altorulu cleruri nece intru'nu modu.

10. Cá limb'a romana se aiba valóre si in locurile unde preponderédia magiarii, secuii si sasii in sensulu inaltelorulu c. r. rendueli.

11. Cá in Ardealu se fia numai trei natiuni politece adeca: natiunea romana, ungara-secuia si sasésca.

12. Cá se se declaredie pentru totudeaun'a de desfiintiata uniunea natiuniloru transilvane din 1437 — 8 facuta in cntr'a tieraniloru Transilvaniei si se dispuna, cá mutarile cele afundu petrundietórie, care suntu a se face in institutiunile Transilvaniei de mai nainte in sensulu inaltelorulu c. r. scrisori de mana din 20. Octombree a. c. se se faca cu contielezgereá si a natiunei romane transilvane.

13. Cá se se renduésca o comisiune centrale statória din toti protopopii romani, din vicari, din metropolitulu Albei-Iulie din episcopii romani transilvani si din 300 membrii alesi romani transilvani, carii se propuna presiedintelui cancelariei aulice din partea natiunei romane pre acei barbati cu carii presiedintele cancelariei Ardealului in conferintia se faca proiecte in sensulu pré inaltei c. r. scrisori de mana din 20. Octombree 1860 date pentru Ardealu si acésta

din cauza, ca presedintele cancelariei aulice a Ardealului, necunoscundu poporul roman si de barbati lui reu informatu, usioru póte se aléga, spre a se consulta in conferintia, si de acei barbati romani, in carii natiunea romana nu are incredere, si de cei carii voru fi asemenea aristocratiloru celor rei, fara de sufletu, carii pana in anul 1848 au traitu din sudorile tieraniloru neprivelegiati, fara de ai lasá cá se traiésca si aceia cu drepturile politece.

Pentru aceste obiecte recurgemu la gloriosulu parintiesculu tronul alu Sacr. c. r. si apost. Maiestate si cu cea mai mare umilintia ne rogamu plangundu si dicundu: Sacr. c. r. Apost. Maiestate! Indurate a fi cu reflexiune parintésca catra aceasta pré umilita inse drépta a nóstra rogare; indurate parintesece a ne consolá cu rezultate favorátorie dorite in privinti'a rogarei nóstre, ca noi nu ceremu suprematia, nu lucruri inpotrivitórie legiloru, ci numai dreptate, apararea drepturiloru concese si santiani'a cuventului imperatescu din pré In. c. r. scrisóre de mana din 20. Octobre a. c. data pentru autonomi'a Transilvaniei, si drepturile politice ale nationalitatiloru ei; indurate prea inaltiate Imperate! a fi cu do-rere catra sincerulu poporu romanu, a carui credintia catra inaltulu tronul austriacu e nemaculata in istori'a Austriei, a carui'a credintia catra inalt'a dinastia e documentata prin fapte sincere credintióse, si binevoesece prin órdinatiuni salutare a dispune, cá nationalitatea si limb'a nóstra romana se nu se asuprésca prin suprematia si prin nesuintia contrarie pré inalt. tei c. r. scrisórie de mana din 20. Octobre 1860 si cá poporu nostru romanu in dorintiele sale se fia consulatu cá si alte natiuni ale Transilvaniei. Asteptandu parintésca c. r. despositiune, pre lunga neclati'a nóstra credintia catra inaltulu c. r. tronul cu oea mai mare umilintia suntemu scl.

Urmédia subscrierele vicariului, protopopului de legea orientala si ale orasieniloru.

Se luamu aminte!

Brasiovu, 8.º) Februarie 1861. Se ne facemu si noi ciocane, se nu remanemu totu nocovale. Ne place a publicá fapte mai multu decatu vorbe si strigari in desiertu. Eata fapte demne

*) 8 suntu fericirile.

de ómeni maturi si apoi se nu astemptati se ve cadia porumbulu friptu in gura:

Campeni, 1. Februarie 1861.

Multu onorata Redactiune!

Comunele urmátore din cerculu Abrudului — Campeni, Albacu, Scarisióra, Secatura, Négra, Vidra de josu, Vidra de susu, Ponorelu, Certegge, Sohodolu, Carpinisiu, Bistra, Musca, Sasa-Vintia, Ofenbaia, Sartosiu, Muntecielu, Cióra si Bradesci — in privinti'a dechiararei limbei romane de limba oficiósa substernura la pretura urmatoriulu protocolu:

Protocolu

Luatu in 23. Ianuariu 1861 in sedinti'a comunitatei N. N. in respectulu dechiararei limbei romane de limba oficiósa in aceasta comunitate curatu romana.

Subscrisii representanti ai comunitatei N. N. in adunarea nóstra comunala de astadi, prin acestu protocolu, in puterea dreptului egalitatiei respicatu de augustulu nostru Principe si Imperatore prih diploma din 20. Octobre 1860 si pre bas'a mandatelor ministeriale indreptate catra lóte oficiaturile acestei tieri de coróna serbatoresce decretamu, ca in venitoriu tóta manipuliunea afaceriloru comunale precumu: conducerea ratiotienelor, socoteleloru, contabilitatiloru si tuturoru protocóleloru si corespondintieloru comunale se se póte si pertractedie cu delaturarea tuturoru altoru limbe — singuru numai in limb'a romana.

Decretamu mai incolo — de órecelimb'a nóstra romana e destulu de apta si inavutita d'a fire limba oficiósa la orce dicasteriu — ca orce ordinatiuni si mandate adresate catra antistia acestei comunitati numai siguru in acésta limba se se priimésca.

D echiamu si totudeodata decretamu pentru totudeun'a: ca de adi inainte la oficiulu comunei nóstre, intimatiuni judecatoresci, citatiuni, documinte juridice de transpuneri si altele de aceste adresate catra parti, precum si órce resolutiuni atatu politice catu si judecatoresci séu-criminale se nu se priimésca in alte limbe scrise decatu numai in limb'a romana cá in limba oficiósa a comunitatei si a locuitoriloru ei; cu unu cuventu — comun'a nóstra N. N. in trebile sale oficióse administrative — in tienutulu seu — de adi inainte nu va recunosece alta limba suprematica decatu des'anumita limb'a nóstra materna si acésta cu atatu mai virtosu, cu catu totuinsulu scie,

ca limb'a reprezenta nationalitatea, apoi fara de limba nici ca se póte esistinti'a nationale eugetá.

In fine prin acésta a nóstra determinatiune se indatoré dia toti descendentii din sangele nostru, cá in venitoriu si in tóte viscoalele temporiloru dechiararea aceasta cu cea mai mare santiania si scumpatate se o urmedie.

Asi'a protocolu s'a incheié tu si subscrisu cu acela adausu, cá unu aseminé protocolu se se substérna la c. r. oficiu de pretura spre incunosciuntiare, iara unu aseminea protocolu se se depuna, cá unu ce pretiosu in cuti'a cu actele si documentele comunitatei.

Semnatu N. N. in datulu de susu.

Urmédia subscritiunile.“

Eseuple cá acestea, fratiloru! V'amu mai impartasitu cu scopu cá se faceti asemenea, si ele trebuie se traga pe tóti la fapte asemenea. — Déca vedemu ca toti din tóte partile se incórda a'si asecurá drepturile natiunei sale politice, pe care lea mai avutu odáta: — asi'a romanii anca se nu iee lucrulu de gluma, ci indiferentismulu nepasatoriu se 'lu prefaca in cea mai intetita ingrijare de a se ingradi de timpuriu si in privinti'a limbéi oficióse acumu inse si degraba prin comune; caci ne veni la cunosciuntia, cumca cu unele comune romane, care mai facusera asemenea pasi mai eri, se facu acumu mereu incercari, — cumu s'aru mai putea induplecá cá sé priimésca earasi inscise in limbi straine, terorisandu pe notari si antisti, ca 'i voru depune din servitiu déca nu voru priimi. Antistii, invetiatorii si notarii comunali, se 'ntielege ca avendu calitatile cerute, cata se 'si aléga comunele, ca ele 'i platescu, prin urmare ei inca trebuie ce asculte numai de antistii comunali si acesti'a de comuna dela care 'si tragu salariulu. Notari de aceia, carii nu apera interesele comunei, ci se caciulescu altoru interese straine, nu merita a mai fi suferiti nici unu minutu in servitiu romanescu, cu atatu mai pucinu de acei'a, carii au misiune si lucra tocm'a in derapanarea intereselor nóstre si a drepturiloru cuvenite; caci prin creaturi de acestea tereitóre lucra strainii mereu, spre a ne pune earasi cu incetulu mai 'nainte suptu jugulu limbéloru, ear' dupa aceea si suptu alu ambitiuniloru straine. Roguve! Sciti ca ne éra amenintiata limb'a si chiaru in biserica prin legea unгурésca din 1836 si prin conclusulu dietei transilvane din 1842, candu tocm'a Kozma Dénes deputatulu din Zarandu reusi in dieta, cá se se faca lege cá limb'a unгурésca se fia fora

exceptiune si pentru preotime limba oficiala; si legea din 1848 nu e totu asi'a de desnacionalisatóre? — Si magiarii vréu se stórca dela Maiestate si juramentu pe constitutiunea din 1848!!

Se ne dea dreptulu verucine, déca nici noi nu vomu a recunósce legea electorala din 1848 chiaru si numai din punctulu limbéi, caci priiminduo, indata neamu taié tu limb'a din gura, si déca mai vomu se vorbimu trebuie se ne 'nadimu o limba de magiaru in jocu. Apoi audimu din gurile si penele celoru mai moderati si sasi si magiari, ca ei intielegu egalitatea si egal'a indreptatire numai inaintea legei; — ear' cá se se invoiésca ei de buna voia a ne asigurá egalitate in limba si o vié tia politica nationala nici prin minte nu le trece. In man'a nóstra e sórtea drepturiloru nóstre; se nu le lasamu din mana or ce opusetiune ni s'aru face. — Deci dara pana a nu se pune in putere obligatória vreo alta lege cu forti'a si asupr'a limbéi, noi se ne dechiaramu cu tóta resemnatiunea si se ne hotarimu cu juramentu si pentru viitorimea nóstra, ba si cu blastamu: la ori ce casu a nu respectá alte mandate, vina ele de unde voru veni, déca nu voru fi in limb'a nóstra romana, cumu vedemu pe unde se afla barbati mai desghetiati, ca instinctulu si fece pe romanu se se preingrijésca de timpuriu de acésta; numai apoi se ne si tienemu de cele ce le otarimu in ori ce impregiurari, ca tienendu cu totii din tóte locurile una, nimene nu e in stare a se opune la o vointia a unei natiuni intregi. Candu tóta natiunea va fi de acordu si 'si va dovedi acésta vointia, atunci fora frica de periclu séu resboiu tóte le vomu stórce numai prin: „nu voiu a ascultá de ómeni mai multu decatu de Dumnedieu. Ce nu 'ntielegu nu me indatoresce.“ Asi'a s'a dechiaratu si congressulu romanu din Sibiu si se dechiaru si dupa individualitatile loru morale, ad. dupa comune, ca numai vreau a geme sub supremati'a limbistica si politica, ci vreau cá se traiésca cu asemenea dreptu intru tóte. Se nu ne pese de terorisari nu, de o suta de ori repetu nu, ca unde e constitutionalismu, acolo in contr'a fricei si a terorisarii are dreptu a protestá in gur'a mare si celu mai ticalosu copilasiu. Egalitate perfecta altfelu nu vomu purtá nici sarcinele publice. Déca nu vomu face acésta strainii ne voru privi de cascati, carii nu sciu ce va se dica libertate constitutionalá, ér' déca pe cale legiuita si paciuita ne demustramu ca suntemu maturi si pentru constitutionalismu, atunci isi voru pune singuri poft'a in cui de a mai calári pe romanu. Inca odáta, faceti ce facura si estia din protocolulu de susu si totu odáta si ceea

ce veti mai citi din comun'a Zernesci, ad. dovedirea prin protocolu, cá conclusulu congresului din Sibiiu, e vointi'a tuturor romaniloru espresá. Si atunci dusmanii voru amutii si nu voru dice in publicu ca numai nescce ambitiosi de intielegintia, au fostu reprezentati in congresulu din Sibiiu, eara poporulu romanu nu, ci elu e multiamitu cu sórtea s'a, si elu nu si'a tramisu reprezentantii sei acolo, ci au fostu numai chiemati unii dupa nume. — Asia pana candu nu e tardiu se facemu acestea si o paria din protocolulu estu din urma se o tramitemu la comisiunea permanenta la arhieriei, cá se fie ingraditi in contr'a oponentiloru, rogandui, cá se céra dela Inaltulu tronu vóia la unu congresu nationalu alu tuturor romaniloru din Austria, ca-ci de cumv'a s'aru intempl'a preste voiea ardeleniloru romani ca si Transilvaniá se se unésca. cu Ungari'a, atunci noi trebue se nasuimu, a ne uni cu totii la unu locu sub sceptrulu unitei Monarchie si alu tronului.

R.

Oratiunea Cons. Augustinu Ladai

in Conferintiele din Alba Julia, tienuta in limb'a magiara

Esclentia Ta Domnule Baronu Preside !

Marita Conferintia !

Dupace si eu suntu inviatu la acésta conferentia semi dau parerea mea individuala inprivintia constitutii, cu privire la cea din 1848, prin care poporulu sau facutu liberu, si sau indreptacitu nationalitatile si confessiunile religionare in unu modu egal, pe basa diplomei imperatesti din 20. Octobre 1860, me dechiarédiu langa constitutia din 48, cu atatu mai virtosu, caci Majestatea Sua gloriosulu nostru Monarch in susu laudata diploma ne spune, cumca progressiva desvoltare a constitutiuni rehabilitate se astiépta mai virtosu dela copilitatea si sanatosulu cum-patu alu popóreloru seu cum ai dice dela poporulu maiorénu, — prin acést'a dupa mea parere au dechiaratu Maiestatea, ca, in dilele suirii sale pe tronu au aflatu popórale nedestoinice de aceea constitutiune pe care o deduse gloriosulu seu antecesóre, séu cum ai dice, popórale ar' fi fostu anca minorene, si pentru acést'a au avutu trebuintia a suspendá constitutiunea pe catuv'a timp; — acum dara dupa 20. Octobre, dupa ce Maiestatea S'a au dechiaratu popórale de maiorene, ecsictá óre vreo cauza, din care poporulu se nu voiésca a trage folósele constitutiei, a acei constitutii care au pusu capetu suferintieloru

lui? séu se crede, ca poporulu ar' cautá in aceea pretestu de nemultiamire cu constitutia din 48, ca elu nu au luat parte activa prin reprezentantii sui in aceea dieta care au prochiamátu constituti'a. ? Séu credeti ca poporulu ar' ignorá constituti'a din 48, pentru aceea caci aceea s'au prochiamatu de catra clasele privilegiate? de catra acele clase care au fostu destulu de egoistice e se lepadá de privilegiuri si cá se se pue pe sine in o paralela cu poporulu, l'au dechiaratu pe acest'a nu numai de liberu, ci si de egal fara diferentia de natiunalitate si confessiune. Nu Domni mei? Asemenea invinuirevréu a crede, ca poporulu le va respinge cu tóta seriositate — poporulu dupa mintea s'a cea sanatósa, precepe aceea, cumca indreptatirea lui se incepe acolo, unde au inca tatu neindreptatirea; — in 48 s'au facutu poporulu liberu, mai antaiu decandu au devenitu Transilvani'a sub gloriosulu sceptu austriacu. — Si acum dupa acésta scurta precauventare trecu la ordinea dilei, — adeva, cá se'mi dau parerea individuala asupr'a legeri electorale, va se dica, asupr'a legeri organice, pe a carei base are se fie constituita reprezentatiunea tierii, cá se corespunda tuturor intereselor in acésta privintia.

S'au defasiuratu in decursulu acestoru duo sentintie duo pareri principale; cea d'antai'a e parerea Esclentiei S'ale a episcopului Transilvaniei c. r. Dr. Ludovicu Hainald Esclenti'a S'a apera legea electorala din 1848, si cu bagare in séma a principiului din care au pornitu Esclenti'a S'a cu atat'a taria a cuventului, si cu asia mare cunoscentia de legi, catu dein acestu punctu de vedere, incercanduse cinev'a a refringe parerea acést'a, s'aru aflá innotandu in aontra undeloru s'au s'aru incumetá a crede, adaugundu la tóte acelea cev'a, ca cu o lingura de apa ar' puté inmultu apa marei. —

A dou'a parere s'a propusu de catra Esclentia S'a archiepiscopulu si metropolitulu de Alba - Julia Alesandru Sterca Siulutiu; acésta e in diametu in opunere cu cea d'anteiu, inse nu e contraria spiritului conferintieloru nóstre, si cá se proptescu acésta asertiune me provocu la imperatesculu biletu de mana de in 21. Dec. 1860. Spre acestu scopu indresnescu acestea catev'a envinte din acelu préinaltu biletu catra Esclenti'a S'a baronulu de Kemény praemisis praemittendis:

Eine Berathung in Karlsburg zu veranlassen und ihre Vorträge mir vorzulegen. Dupa priceperea

mea, parerile acele, care noi in acésta conferintia le descoperim nu sunt obligatóre pentru natiuni, fiindca dela ele nu avem mandat, dau inse unu materialu respectabile pentru Escelenti'a S'a D. Presidinte si pe umerile Escelentiei S'ale devení tóta greutatea séu sarcin'a de a subsume in reportulu ce are alu asterne Maiestatei tóte opiniunile aici defasurate. Trecutul celu stralucitu alu Escelentiei S'ale precumu si spiritulu seu celu, luminatu redicatu preste tóte prejudicile particulare, neserbesce decelu mai siguragiu cumca Escelenti'a S'a va resolv'a problem'a acést'a in adeveru grea, intr'unu modu salutaru intereseloru inaltulu tronu, si mai multiamitoriu de interesele patriei nóstre. — Escelenti'a S'a episcopulu Haynald au aperatu legalitatea legeri electorale din 48, mi se pare inse ca iau cunoscutu defectuositatea, celu pucinu nici unulu din acei prestimati membri, carii partinescu parerea Escelentiei S'ale nu au intaritu in adinsu, cumca acele legi ar' corespunde cerintieloru timpulu de fačia; din contra Escelenti'a Sa metropolitulu au motiyatu parerea s'a cu aceea, ca legea electorala din 48 dupa conceptulu romanescu nu respunde intereseloru natiunei romane, si au aratatu modulu acel'a, dupa care procedundu se face posibilu cá in cea mai de curundu dieta sa fie natiunea romana reprezentata. — Eu dara pe temeulu diplomei din 20. Octobre si alu biletulu de mana catra comitele Rechberg totu din aceea si partinescu in acésta privintia parerea metropolitulu si rogu pe Escel. S'a D. Cancelariu umilitu, cá in reportulu ce are selu astérna Maiestatei S'ale se binevoiésca a fi cu gratiósá bagare de séma catra acésta parere. In urma indresnescu a descoperi si aceea parere, cumca popórele patriei nóstre, dupa cumu sciu eu din esperientia nimicu nu dorescu mai ferbinte, decatu conchiamarea dietei, cá avendu ocaziune legala se póta regulá relatiunile dintre ei, si a le pune in consonantia cu interesele statulu, si pana atunci se ne damu silintia cu sange rece a ne intelege unii cu altii, si a delaturá tóte pretestele, care ar' perichitá inprumutat'a incedere. —

Alba-Iulia 13./1. Februarie 1861.

L á d a i.

Deintre muntii apuseni in Dec. 1860.

Revisiunea concordatulu. In dilele aceste se impartasi prin jurnale scirea, despre revi-

siunea concordatulu, " la carea curia romana inca si ar' fi datu involirea s'a. Acumu pe aici dau unii alti a se intrebá: pentru ce? Cine? Si cumu? dar' mai vertosu: daca ear'? si arhieriei romanilor uniti vor' luá parte? si ce rola voru purt'a la acea revisiune. Aceste intrebari ni se vedu a nu fi fora insemnătate. —

Dein catolic'a Austria superioare citiramu nu de multu, (in Wanderer Nr. 267) cumca nemine nu cunosce, ca concordatulu, del'a esistenti'a s'a de cincani, ar' fi servitu bisericeii spre desteptarea sentiului crescinescu, ori spre adaugerea moralitatei in poporu, care au a fi tient'a tendentieloru, si a lucrurilor bisericesci. — Ear' dein Ungaria se scrisese (totu in Wanderer Nr. 257) ca del'a publicarea concordatulu episcopatele si arhieriscopatele ungare au trebuitu se sentia, cá si cum sabi'a lui Damocle ar' fi spendiurandu de asupr'a capeteloru lor; si ca, catu au tremuratu eminenti'a s'a primatele dein Strigону, si impregiurimea s'a, pentru tienerea nevetemata a prerogativeloru primatiali, ereditate del'a St. Stefanu — sunanduse, ca guvernulu ar' avé de cugetu, a fundá doue episcopate in Buda si Poseniu, dotande dein dominieie diecesei Strigonului; (aceste póte nu voru fi fostu ultime intre cauzele care au pusu pe primatele Ungariei in fruntea aristocratiei luptatória dupa drepturile s'ale istorice). — Apoi de pe aici scimu, cumca indata dupa cercularea legeri matrimoniale, fundate in laudatulu concordatu s'a facutu cea mai energiósá remonstratiune (asemine au urmatu si de pre airile cine scie, ce s'a alesu dein ele?) in contr'a inouitureloru, prein cari se vétema drepturile si disciplin'a bisericesca a romanilor uniti; — si pe atunci anca nu se pusesera in lucrare cele planuite pentru revisiunea cartiloru bisericesci, adeca a ritulu insusi.

Prein diplom'a imperatésca dein 20. Octobre s'a deschisu calea si confessiuniloru, cá si nationalitatiloru tuturoru in monarchi'a austriaca, nu numai a reclamá in contr'a ori carei noue vetemari de drepturi pastrate, dara si a repretende tóte cele instrainate prein violentia, ori prein maiestrie dein tempurile nedreptatei, cá descureanduse dein incalciturele absolutismulu, apasatoriu de spiritu, si secatoriu de moralitate, si de fericire, fiacare se se organisadie liberu, spre ajungerea inalteloru scopuri, cari si le are prefapte principiulu insocirei omenimei si alu devoltarei catra moralitate, la care are ajutoru tóta confesiunea religiósá. —

Acum de are in tempulu de faciá careva dein confessiunile viietorie in monarchia austriaca causa de cugetari dupo drepturi, reorganizare s. a., apoi confessiunea romanilor uniti are sa fia cea mai antania.

Cele ce citimu de prein Ungari'a, ne facu se credemu, ca daca furtunele acestoru 2, 3 lune numai ceva s'aru mai inblandi séu cene scié, óre nu si in midilocolu loru? deodata puteimu vede prein foliele publice, ca prelatii catolici se aduna la Viena, seu ce é si mai de crediutu, celi dein Ungaria la Strigonu in conferentie asupra concordatului, si ca alér-ga acolo si archiereii romanilor uniti. (Va urm'a.)

Fondulu Gazetei Transilvaniei.

Prin D. C. advocatu Georgiu Filipu au mai incursu la fondu dela DD.

	fl. v. a.
Alesandru Bohetieln, advocatu	16
Iosifu Brencian, c. r. cons. de comptabilitate in pensiune	12
Georgiu Filipu pe doue luni	10
Antoniu Izay, negutiatoriu	10
Iosifu Pintye, c. r. adiunctu la tribunalulu urbariale	5
Nicolau Báldi, preotu gr. c. in Gileu	2
Demetriu Kozma, „ „ „ „ Fejurd	2
Demetriu Szabo, „ „ „ Cianu mare	1
	Summa 58 fr.

Prin D. Dimitrie Tomescu docente au contribuitu din comun'a Sistarovetiu, cerculu Lipovei:

Petru Tomici, preotu g. r. 1 fr., Constantinu Petruca, preotu g. r. 1 fr., Simeonu Tomescu, absv. teologu 1 fr., Avramu Pacurariu c. r. padurariu si a scólei din locu loc. directoru 4 fr., Meletiu Suciú c. r. padurariu 2 fr., Moise Oficirescu, c. r. padurariu 1 fr., Georgie Neda jude 50 cr., Pavel Bojenescu economu 40 cr., Teodoru Bunea, economu 20 cr., Iosifu Suricescu c. r. corporalu 50 cr., Eutimie Deheleanu, economu 30 cr., Petru Paniovanu, economu 10 cr., Avram Deheleanu, economu 20 cr., Ioan Tomescu, economu Georgie Suritiescu, economu 20 cr., Rista Suritiescu, economu 20 cr., Petru Lazaru, economu 20 cr., Moise Miocu, economu 50 cr., Avramu Pacurariu, scolariu 1 fr., Solomonu Neda, scolariu 50 cr., Solomon si Teodoru Suritiescu fr. scolari 50 cr., Vasilie Cuzmanu,

scolariu 30 cr., Moise Deheleanu, scolariu 30 cr., Ioan Gavrilescu, scolariu 20 cr., Teodoru Rosu, scolariu 20 cr., Moise Neda, scolariu 20 cr., Moise Cuzmanu, scolariu 20 cr., Vichentie Florescu, scolariu 20 cr., dela subscrisulu 1 fr. Summa 18 fr. 10 cr. Dimitrie Tomescu, docente.

Dela Lipov'a prin D. Davidu P. Simon.

Georgiu de Fogarasiu, proprietariu in Lipova 10 fl., Petru Mladinescu din Dorgosiu 6. fl., Gregoriu Racz junior, negutiatoriu in Lipova 5 fl., Ath. de Misiciu, proprietariu in Lipova 5 fl., Davidu P. Simonu negutiatoriu in Lipova 5 fl. 50 cr., Andreiu Daliciu, cive in Lipova 1 fl., Nicolae Arnautu, cive in Lipova 1 fl., Nicolae Mateu, cive in Lipova 1 fl., Nicolae Lungu, cive in Lipova 1 fl., Ignatie Cacinca, cive in Lipova 1 fl., Stefanu Simonu, cive in Lipova 1 fl., Georgie Serbu, cive in Lipova 1 fl., Sava G. Fluerasiu, negutiatoriu in Lipova 1 fl., Iacobu de Racz, negutiatoriu in Lipova 1 fl., Iacobu Stanciu, negutiatoriu in Lipova 1 fl., Alesandru Ciosesco, magistru in Lipova 1 fl., Ioane M. Marienescu, cive in Lipova 1 fl., Atanasiu Popii, cive in Lipova 1 fl., Iosifu Suciú, parochu in Lipova 1 fl., Moise Logosianu, invetiatoriu in Radmanesti 50 cr. v. a. Sum'a 46 fl. v. a.

La D. Consiliariu Ilie Macelariu prin stariuntia D. actuariu Nicolau Isacu au incursu urmatórele:

Niculau Ciugudianu, notariu din Poiana pe anu 3 fr., Dumitru, econom de vite din Poiana pe anu 1 fr., Ioanu Dancilla, economu din Poiana pentru totu deauna 1 fr., Dumitru Miclausu, parocu in Tilisca 50 cr., Andreiu Dragomiru, economu in Vale 1 fr., Bucura Dordea, economu in Vale 1 fr., Mihael Stenille, economu in Vale 1 fr., Comanu Dordea economu in Vale 1 fr., Ioanu Dordea Nicolae economu in Vale 1 fr., Niculau Resoiu, econom in Vale 1 fr., Comanu Barsu, economu in Sabinielu 1 fr., George Itu, economu in Vale 1 fr., Dumitru Borcia, economu in Seliste 1 fr., Emanuelu Villetu, notariu in Gura-riului 1 fr., Petru Bradu, cooperator in Orlatu 1 fr., Emilianu Buicanu, notariu in Poplaca 1 fr., Ioanu Brote, economu in Resinari 5 fr., B. Brote, economu in Resinari 2 fr., Ioane Pinciú, notariu in Resinari 2 fr., Bucuru Cioranu, economu in Resinari 2 fr., Petru Onca din Tilisca 1 fr., Vasilie Ardeleanu din Orlatu 1 fr. Suma 30 fr. 50 cr.

Cu cei din Nr. tr. adausi la sum'a publicata in Nr. 4 face: 2143 fl. 85 cr. m. a. cu opendicea.

Кълариялă дин Рома.

Баладă dedikata къ опоре Д лăи Аксенциă Северь.

(Ђрмаре дин Нр. тр.)

III.

Маї грекндѣ о нѡнте рѣзъреасе зорї
О стеа одихнитѣ пе знѣ кѣмпѣ къ флорї
Стрепитѣлѣ де арте песте кѣмпѣ лѣдесече,
Пе романї дп лѣпта крѣнтѣ-ї дптѣлесече :
„Астѣзи фїї Rome! ватедї inимошї,
— Сїлвїз 'нкѣрѣжѣлѣ — фїцї ка аї вострї стрѣмошї
Іетѣ фразиї поштрїї кѣм 'нѡтѣ 'н стѣце
Ажстацї — de-odatѣ пе дѣшпанѣ de-а 'нфрѣнце!“

Арчеле се 'нкѡрдѣ, — шї сѣдѣцї сѣзра,
Пе ерої нїчї мѡртеа нѣ-ї дпфїора,
Дпвѣртндѣ шї спада тотѣ фѣрорї респїрѣ,
Пе-алианѣ 'лѣ таїѣ шї рѣлѣ рѣсфїрѣ. —
Крѣпченѣ е лѣпта, пептѣ ловесече 'н пептѣ:
Nime нѣ се траде дин еа дпдѣрѣнтѣ,
Nime нѣ дпчѣтѣ пѣпѣ нѣ дпвїце, —
Пѣлѣ алианѣлѣ крѣдѣ нѣ се респїнде!

Дарѣ о сѣдѣтѣ аерѣлѣ кѣрма,
Ка шї фѣлперѣ аспрѣ 'н жосѣ се шѣрпѣзїа,
Шї пе вравѣлѣ Сїлвїз, рѣлѣ 'лѣ нїмересече
Пептѣлѣ лѣи фѣрвїнте 'н сѣпѣсе се 'н ромесече,
Шї пе скѣтѣ-ї каде ла пѣмѣнтѣ грѣнтїгѣ,
Траїк-ї маї диспаре, шї е де перїтѣ;
Пѣлѣ е де мѡрте, фѡрте рѣлѣ 'лѣ дѡре,
Фразиї 'лѣ импресѡрѣ възндѣ, къ елѣ мѡре.

Мерѣдѣцї фїї Rome! елѣ авїа грѣїа :
Нѣ петрѣдѣцї тїмпѣлѣ вої къ мѡртеа меа!
Челѣ че аре дѣрѣ, мѡрѣ пептрѣ дѣнса,
Ка се нѣ domпѣскѣ inимїкѣ 'н трѣнс'а!“

Бравѣлѣ Сїлвїз дпкѣ тотѣ се маї лѣпта,
Нѣ къ алианѣлѣ, — чї къ мѡртеа са, —
Апої фразиї мѣндри-'лѣ ласѣ-аша департе, —
Еї грѣбескѣ, — шї лѣпта мїї де морцї дпмпарте!

IV.

Мама чеа романѣ 'н лѣптѣ рѣтѣчїа, —
„Ђнде есчї тѣ Сїлвїе! 'нгрѣвѣ шї пѣпѣца,
Пе 'нгрѣвареа мамѣ, nime нѣ-ї респѣнде,

Дар' нїчї дпгрѣвареа, де вїтѣрї с'асде.
Морцїї кѣмпѣлѣ лѣптеї лаѣ акоперїтѣ,
Мама чеа доїѡсѣ тарѣ с'а 'нгрѡзїтѣ
Кѣ пе фїѣ 'лѣ vede шї крѣнтѣ 'л гѣсесече,
Nмаї се дпфрѣнце, пептѣлѣ дї рѣчесече.
„Спѣнемї! маї сѣмѣ мамѣ шї тѣ фїѣлѣ меѣ ?
Ме лѣсашї пре mїне, ка шї татѣлѣ тѣлѣ !
Inїma-ї дѣїѡсѣ дпдѣрѣрї 'лѣ кѣптѣ,
Вїфорѣлѣ челѣ рече окїї нѣ-ї асѣмѣнтѣ.
„Скѡлѣте ла пептѣлѣ, челѣ че те-а лѣптанѣ,
Скѡлѣте пе вравѣлѣ, челѣ че те-а пѣртатѣ !

Дѣлче дѣлѣ сѣртѣтѣ, шї-'лѣ маї пїпѣсече, —
Дѡрѣ елѣ рѣсѣлѣ, шї се маї трѣзесече;
„Скѡлѣте шї вїпѣ, соцїї цї-аї лѣсатѣ,
Тоцї — кѣзѣтѣ дп лѣптѣ — трїстї теаѣ лѣкрѣматѣ,
Скѡлѣте шї вїпѣ, лѣзрѣлѣ се 'нпарте,
Оастеа пѡстрѣ вравѣ пе варварї рѣсвате!“

Мама лѣгѣ рана пептѣлѣи крѣнтатѣ,
Сѣпѣтеле дпчѣтѣ шї пѣтерї i-а datѣ, —
Мама дѣлѣ рѣдїкѣ, дарѣ елѣ се 'налѣцѣ,
Лѣпчедѣ пе нїчїоре, галѣфѣдѣ-ї ла фѣцѣ
Шї 'н пѣмѣнтѣ елѣ лѣпчеа фрѣнтѣ о 'мплѣнта,
Слѣвїчїзнеа тарѣ, 'н еа шї-о рѣзїма,
Мама 'нtїнде вравѣлѣ шї дѣлѣ маї проптесече,
Іерѣ Сїлвїз лѣпчедѣ астеа дї грѣїесече:
„Спѣне-мї дѣлче мамѣ! лїверѣ сѣмѣ, орї склѣвѣ ?
Е фрїкосѣ романѣлѣ сѣѣ е дпкѣ вравѣ ?
Е тѣрѣдѣ Рома 'н лѣмеа аста тарѣ,
Сѣѣ къ о рѣшїпѣ орѣделе варварѣ ?

Rom'a е тѣрѣдѣтѣ, фїїї еї аѣ дпвїнсѣ,
Нѣ сѣптѣ склѣвї романїї, алианѣ-ї стїнсѣ, —
Bezї коло департе знѣ трїзмѣѣ се пѡртѣ,
Шї de Roma астѣзи счїе лѣмеа тѡтѣ !

Шї рѣспѣнсѣлѣ мамѣї дѣлче л'а 'нкѣптанѣтѣ,
Ла трїзмѣѣ се плече пашїї шї-а черкатѣ, —
Дар' де слѣвїчїзне каде ла пѣмѣнтѣ,
Шї 'шї дѣ вїѣда дп ачестѣ момѣнтѣ. —
Мама лѣї пе вравѣ, вїктїма дшї цїне,
Лѣпѣтѣ фїїѣ дшї гатѣ ѡреле і пѣцїне!

Пѣста Фѣвр. 1853.

Ат. М. Мариенескѣ.